

Література

1. Бондаренко А. К. Дидактические игры в детском саду. – М.: Просвещение, 1991. – 157с.
2. Васютина Н.И. Некоторые приёмы словарной работы с детьми, страдающими недоразвитием речи // Школа для детей с тяжёлыми нарушениями речи / Под ред. Р.Е.Левинной. – М.: АПН РСФСР, 1961. – С. 13 – 141.
3. Воробьёва В.К. Лексико-семантические особенности речи детей с алалией // Расстройства речи и голоса в детском возрасте / Под ред. С.С.Ляпидевского и С.Н.Шаховской. – М.: МГПИ им. В.И.Ленина, 1973. – С. 176 – 186.
4. Кузнецова Е. В. Логопедическая ритмика в играх и упражнениях для детей с тяжёлыми нарушениями речи. – М.: Издательство ГНОМ и Д, 2002. – 128с.
5. Лопатина Л. С., Серебрякова Н. В. Логопедическая работа в группах дошкольников со стёртой формой дизартрии. – СПб., Дельта, 1994. – 216с.

Бондар Наталія Василівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри психокорекційної педагогіки
факультету спеціальної та інклюзивної освіти
НПУ імені М.П.Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Оновлення змісту професійно-трудового навчання учнів основної ланки спеціальної школи є необхідною умовою сьогодення, оскільки потрібно забезпечити належний рівень трудової підготовки учнів з урахуванням особливостей сучасного виробництва та попиту на ринку праці.

Процес модернізаційних перетворень у галузі освіти вимагає залучення в середовище спеціальних закладів інноваційних засобів навчання, які забезпечать реальний продуктивний розвиток і саморозвиток особистості учня, враховуючи його індивідуальні особливості. Сукупність існуючих методик і технологій є надзвичайно широкою та різноплановою. Так, наприклад, О. Мариновська до інновацій відносить: ігрові, інтерактивні, групові діяльності; колективного способу, індивідуалізації, модульно-розвивального, проблемного, дистанційного навчання; рівневої диференціації, мультимедійні та інші.

Слід зазначити, що особливо ефективними виявилися технології із використанням комп'ютерних засобів. Їх запровадження дозволяє більш ефективно реалізувати ідеї розвивального навчання, інтенсифікувати освітній процес на всіх рівнях корекційної діяльності педагога. Це у свою чергу впливає на підвищення якості рівня підготовки учнів з інтелектуальними порушеннями до реального життя в умовах сучасного світу на основі формування базових компетентностей.

Комп'ютерні технології допомагають педагогу у вирішенні ряду освітніх завдань, підвищують продуктивність його професійної діяльності та виступають у ролі наочного посібника як джерела навчальної інформації; дозволяють коригувати притаманні учням порушення інтелектуального розвитку; сприяють розвитку зв'язного мовлення; забезпечують контроль і самоконтроль за

процесом виконання завдань та їхньою правильністю, позитивно впливають на загальний розвиток дітей.

Використання комп'ютерних засобів в трудовому навчанні виступають основним чинником оновлення освіти дітей з порушенням інтелектуального розвитку, створюють передумови для реалізації розвивальної, пізнавальної, естетичної, виховної функцій освітнього процесу. Серед найбільш продуктивних виділяємо: електронні слайди, опорні схеми, навчальні ігри та інше. Використовуємо їх на різних етапах заняття для мотивації пізнавальної діяльності, актуалізації опорних знань, пояснення нового матеріалу, систематизації та його закріплення. Вважаємо, що ефективність застосування комп'ютерних засобів на уроках залежить від рівня професійної компетентності педагога, його умінь визначати та враховувати індивідуальні особливості учнів, ступінь їхньої готовності до засвоєння матеріалу; знань і вимог до навчальної програми та спеціальних методик викладання предметів для учнів з інтелектуальними порушеннями.

Як зазначає С. Миронова, що персональний комп'ютер – це не об'єкт вивчення, а засіб, який допоможе дитині з інтелектуальними порушеннями заповнити прогалини у різних аспектах знань [7].

Цікава форма подачі матеріалу сприяє якіснішому засвоєнню знань учнями, підвищує ефективність самостійної роботи. Доречно підібрані комп'ютерні програми забезпечують корекцію і розвиток здібностей дітей, їхніх інтересів, умінь, навичок. Інформаційні технології створюють сприятливі умови для забезпечення кожному школяреві саме для нього темпу і способу засвоєння знань, підвищують працездатність. Комп'ютер може виступати джерелом формування не лише пізнавальної активності, а й прагнення до знань, отримання задоволення результатами власної діяльності. Завдяки використанню комп'ютерної техніки реалізується індивідуальний підхід у навчанні, забезпечується можливість одночасного зорового та слухового сприйняття матеріалу, швидке повернення до нього за потреби виявлення недостатнього засвоєння теми [4].

Багато наукових досліджень присвячено трудовій підготовці школярів з інтелектуальними порушеннями. Зокрема, вивчалася проблема підготовленості учнів з інтелектуальними порушеннями до самостійної трудової діяльності, особливості виконання практичних завдань, ефективність формування професійних знань і вмінь на уроках трудового навчання, корекційний вплив трудового навчання на всебічний розвиток учнів (І. Бех, В. Бондар, Г. Дульнев, І. Єременко, В. Карвяліс, С. Максименко, Г. Мерсіянова, С. Мирський, Б. Пінський, В. Синьов, К. Турчинська, О. Хохліна та інші).

Останні психолого-педагогічні дослідження (М. Матяш, М. Нечаєв, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Коберник, Д. Тхоржевський, О. Чеботарьова та інші) переконливо доводять, що з використанням інноваційних технологій, на відміну від традиційної практичної діяльності, активніше формуються пізнавальні процеси. На думку вчених, це пояснюється тим, що дитина перебуває під певним «впливом» інноваційних технологій під час трудової діяльності. Так, особиста відповідальність учня за виконання трудової діяльності призводить до появи

довільності вищих психічних функцій. Серед них, зокрема, такі, як довільність пам'яті, уваги, цілеспрямоване сприймання тощо. У цьому розумінні інноваційні технології, які використовуються під час трудової діяльності можна розглядати як засіб корекційного розвитку в учнів з інтелектуальними порушеннями пізнавальної сфери, формування позитивного становлення до праці тощо. Проте мова не йде про скасування традиційних прийомів інструктування. Оволодіння новими, більш активними та цікавими прийомами роботи в поєднанні з традиційними методами, як вже сьогодні показує практика з використанням інноваційних технологій, дає найвищий навчальний результат [3; 5; 6; 8; 9].

В умовах спеціальної освіти, трудове навчання та виховання розглядаються як важливий засіб корекції, розвитку і формування особистості учнів з інтелектуальними порушеннями, підготовки їх до трудової діяльності після закінчення школи. Корекція вад психофізичного розвитку у процесі трудового навчання передбачає становлення таких характеристик розумової діяльності, які найбільшою мірою сприяють загальній і спеціальній підготовці вихованців до плідної праці, допомагають зрозуміти її сутність. При цьому трудову діяльність учнів з інтелектуальними порушеннями потрібно розглядати у взаємоз'язку з освітньою. Загальною для освітньої та трудової діяльності є їх характеристика як загальнолюдської, що здійснюється поетапно та охоплює мотиваційну, змістову й організаційно-операційну сторони.

І, саме засвоєння діяльності відповідно до її основних характеристик, її інтелектуального компонента (умінь інтелектуального характеру для виконання роботи - аналізувати завдання, планувати, організовувати та контролювати процес праці) є необхідною умовою корекції.

Навчання – це цілеспрямований двосторонній процес взаємодії вчителя і учнів, в ході якого здійснюється засвоєння знань, формування вмінь та навичок.

В процесі навчання необхідно враховувати індивідуальні особливості учнів, вміти знайти підхід до серця кожної дитини, вміти зацікавити.

Успіх у формуванні особистості учнів з інтелектуальними порушеннями залежить від форм організації навчання, тобто від зовнішнього боку організації навчального процесу, який відображає характер взаємозв'язків його учасників.

Уроки в спеціальних школах характеризуються широким використанням інноваційних технологій, таких як групові форми навчання. Це робота парами, групами. Учні об'єднуються в групи, в залежності від їх пізнавальних можливостей, темпів навчальної діяльності, завдань корекційно-освітнього процесу, а також у тимчасові групи для виконання будь-якого завдання, взаємодії. Робота парами, групами дозволяє розвивати самостійність, ініціативність, відповідальність, почуття товариства, партнерства, готовності до взаємодопомоги.

Індивідуалізована форма роботи на уроці застосовується відносно тих учнів, які значно відрізняються за своїми пізнавальними можливостями, темпами і обсягом пізнавальної діяльності.

До числа допоміжних форм педагогічного процесу в спеціальних школах використовуються проведення факультативів, гурткової та клубної роботи, олімпіади, змагання, конкурси, вікторини, тематичні вечори, походи. Вчитель

визначає конкретні освітні, виховні та корекційні завдання уроку. Освітні завдання визначаються відповідно до програми навчання. Виховні завдання впливають на організацію і методи навчальної роботи. Корекційно-розвивальні завдання передбачають роботу з розвитку та корекції як не мовленнєвих процесів, так і мовлення. На кожному уроці необхідно враховувати особистий досвід учнів, так як учням простіше, цікавіше та доступніше вивчати матеріал, який пов'язаний з особистими враженнями. Кожний урок вимагає від вчителя контролю за навчальною діяльністю учнів, який дозволяє йому визначити характер розуміння та засвоєння учнями навчального матеріалу, рівень сформованості вмінь та навичок. Аналіз процесу навчання дозволяє вчителю вводити необхідні корективи з метою розвитку позитивних і зниження негативних моментів уроку.

Використання нестандартних видів уроків в спеціальних школах подобаються учням більше ніж стандартні. У них незвичайні задум, організація, методика проведення. Тому багато педагогів бачать у них прогрес педагогічної думки, правильний крок у напрямку демократизації школи.

О. Пометун, Л. Пироженко відмічають, що суть інноваційних технологій в навчанні в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють, здійснюють. Реалізація інноваційних технологій в навчанні передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [5].

Інноваційні технології в навчанні мають позитивні (вчитель може раціональніше розділити свій час в корекції навчання окремих учнів, покращується дисципліна та інше) і слабкі сторони (важко налагодити взаємонавчання як постійно діючий механізм, не завжди ефективний результат взаємонавчання, витрата більше часу на підготовчий етап).

З огляду на вище зазначене можна стверджувати, що корекційна робота з використанням інноваційних технологій в трудовому навчанні в системі освітньої діяльності в закладах для дітей з інтелектуальними порушеннями повинна бути спрямована на формування стійкого позитивного відношення до праці й розвитку інтересу до обраної професії, прагнення досягнення високих показників у трудовій діяльності, дбайливого відношення до суспільної власності й особистої відповідальності за результати своєї і загальної роботи.

Література

1. Волинець А. Г. Сучасні педагогічні інновації і школа майбутнього: рідна школа, 1994, №5.
2. Дмитренко К. Незворотні зміни у трудовому навчанні очевидні: трудова підготовка в закладах освіти, 2004, №4. С.3.
3. Коберник О. Дидактичні основи сучасного уроку трудового навчання: трудова підготовка в закладах освіти, 2003, №2. С.2-5.

4. Кравець Н. П. Використання комп'ютерних технологій у процесі роботи розумово відсталих школярів із творами художньої літератури: особлива дитина: навчання і виховання, 2014, №1. С. 28 – 37.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К: А.С.К., 2004. 192 с.
6. Мерсіянова Г. М. Рекомендації до впровадження основних вимог програми з трудового навчання для розумово відсталих учнів (початкова ланка) у практику роботи вчителя: дефектологія, 2006, №1. С.2-4.
7. Миронова С. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту : дефектологія, 2003, № 3. С. 41 – 45.
8. Тхоржевський Д. О. Обговорюємо проект нової програми: трудова підготовка в закладах освіти, 2001, №4. С.32-36.
9. Чеботарьова О. В. Удосконалення змісту трудового навчання в учнів спеціальної школи: дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб.: Вип. 11. за ред. В. В.Засенка. К: Наук. світ, 2009. С. 291-295.

Погребняк Вікторія Олександрівна

студентка I курсу магістратури
спеціальності 016 Спеціальна освіта (Сурдопедагогіка)

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

Круглик Оксана Петрівна

СУРДОПЕДАГОГІЧНІ ТЕОРІЇ ВИДАТНИХ ВЧЕНИХ

Процес розробки інноваційних педагогічних підходів щодо навчання та виховання дітей з порушеннями слуху в Україні є актуальним і знаходиться в постійному русі удосконалення. В ретроспективному аналізі історичних джерел сурдопедагогіка як наука розбудовувалася в призмі різних психолого-педагогічних напрямків вивчення як у зарубіжних, так і у вітчизняних вчених-науковців. Зокрема, теоретично-методологічну базу становлять численні наукові праці В. Бондаря, Л. Виготського, О. Дячкова, І. Єременка, Н. Засенка, М. Ярмаченка та ін. Методики навчання і виховання дітей, у яких спостерігалось часткова або повна втрата слуху, мали різні підходи, починаючи з використання жестового мовлення та механічного наслідування артикуляції вчителя (Д. Локка, Я. Коменський, Ж. Руссо, Д. Дидро та ін.) та продовжуючи вивченням вібраційних коливань та ролі смакових і нюхових рецепторів (О. Круглик, В. Лубовський, К. Луцько, Т. Розанова та ін.). Різні теорії та різне бачення навчання та виховання дітей з порушеннями слуху дозволяло вченим віднаходити оптимальні шляхи впливу, які гармонійно впливати на всебічний розвиток дитини.

Можливість розвитку пізнавальної діяльності дітей з порушенням слуху, яка безпосередньо впливає на розвиток активного мовлення, – одне з центральних завдань сурдопедагогіки та сурдопсихології. Своєчасна абілітація та реабілітація дитини з порушеннями слуху в значній мірі допоможе вирішити ряд конкретних педагогічних та методичних питань, пов'язаних з спеціально-